

Social Justice and Problems of Intergenerational Solidarity", na kterém pracoval společně s PhDr. Petrem Soukupem. Příspěvek se koncentroval na posouzení mezigenerační solidarity mladší a střední generace s generací nejstarší. Zabýval se nejen postoji, ale i unikátními daty o péči jednotlivých typů domácností o seniory v rodině. Pečující rodiny tvoří menšinu v české společnosti. Rodiny se přizpůsobují potřebám seniorů. Společné bydlení, altruistické postoje i hodnoty pečujících zvyšují podíl seniorů v péči rodin.

Bc. Lukáš Matuška v prezentaci „Pro-environmental Attitudes and Shared Social Justice Ideologies“ řešil otázku, zda principy a ideologie distributivní spravedlnosti, které lidé zastávají v běžném životě vůči svým současníkům nebo i členům rodiny, souvisí s tím, jaký mají vztah k životnímu prostředí. Vycházel z toho, že u každého ze čtyř typů lidí je předpokládán odlišný pohled na svět i přírodu a z toho, že i životní prostředí se dá do jisté míry považovat za statek, který se dělí mezi současné lidstvo i budoucí generace.

PhDr. Jiří Šafr ve svém příspěvku „Distributive Justice Ideologies in the Czech Republic“, na němž se podílel i PhDr. Ivo Bayer, sledoval, jak se u nás měnilo zastoupení vyznavačů jednotlivých ideologií distributivní spravedlnosti v letech 1991–2006. Zaměřil se i na metodologické aspekty měření tohoto vývoje. Poukázal mj. na dramatický odklon od individualistické ideologie především mezi lety 1991–1996 a dlouhodobý mírný nárůst fatalistických postojů.

M.A. Kai Mühleck zahájil blok vystoupení německých účastníků s tématem „Justice Ideologies and Voter Participation“. Podařilo se mu prokázat, že zastávaná ideologie distributivní spravedlnosti ovlivňuje volební účast. A to především nepřímo – čím méně odpovídá státní zřízení ideologii zastávané respondentem, tím méně je respondent se systémem spokojen, je nedůvěřivější k institucím apod. a tím

nižší je pravděpodobnost jeho volební účasti, což potvrzuje platnost hypotézy alie-nace.

Dipl.-Soz. Percy Scheller se zabýval ve své prezentaci „Attitudes to Provision for Old-Age: An Analysis by Means of the Justice Ideology Approach“ otázkou, jak jsou sociodemograficky ukotveny fatalistické, egalitářské a askriptivistické postoje k důchodovému zabezpečení. Ilustrativně pak prokázal, že lidé s vyššími platy zastávají častěji askriptivistické, případně individualistické názory, zatímco nižší příjmové skupiny jsou výrazně egalitářské.

Ohniskem zájmu Dipl.-Soz. Jean-Yves Gerlitze jsou síť a podpora v rodině. Rozlišuje přitom kolektivistickou a individualistickou ideologii rodiny. Zatímco individualisté pomáhají jen těm, které mají rádi, případně těm, od kterých očekávají nějakou protislužbu, kolektivisté zastávají princip nezištné pomoci všem příbuzným bez rozdílu. Nakolik je kolektivistická ideologie ukotvena v sociální struktuře, prezentoval ve svém příspěvku „Justice in the Family: Determinants of Collectivistic Family Ideology“.

Otázku, zda jsou ideologie spravedlnosti silněji determinovány třídě, nebo generačně, si položili Joscha Legewie se Simone Schneider ve své prezentaci „Class vs. Generation: Cleavages in Justice Attitudes“. Definovali přitom generace podle toho, zda přispívají do sociálního systému, nebo z něj naopak čerpají.

Jako jediný se do mezinárodního porovnání pustil chilský zástupce Juan C. Castillo, který ve své prezentaci „Explanations of Poverty: A Comparison of Germany, the Czech Republic and Chile“ porovnával, nakolik je v očích respondentů chudoba podmíněna vnějšími (externími) faktory a nakolik vlastními charakteristikami a chováním člověka (interními faktory). Překvapivým zjištěním bylo, že názory českých a západoněmeckých respondentů jsou téměř stejné, zatímco respondenti z bývalé NDR se od obou liší – připisují

jí větší význam externím faktorům a nižší interním.

Posledním prezentujícím byl Dipl.-Soz. Markus Schrenker, jenž přednesl příspěvek, který napsal společně s prof. Berndem Wegenerem, nazvaný „What Are Just Pensions? The Factorial Survey Approach“. Ten se zakládal na datech z tzv. „Vignette Study“, která se realizovala v Německu. Respondenti měli poté, co odpovíděli na otázky z vlastního ISJP dotazníku, do dalšího dne písemně ohodnotit 25 fiktivních osob. U každé znali pohlaví, počet odpracovaných let, výši posledního platu před důchodem, počet vychovaných dětí a výši důchodu, který tato osoba v současnosti pobírá. U každé osoby měl respondent rozhodnout, zda je tento důchod pro danou osobu spravedlivý. Pokud se nezdál spravedlivý, měl respondent napsat důchod, který by byl podle něj správný. Takto získaná data ve spojení s dotazníkem ISJP obsahujícím spoustu informací o hodnotící osobě pak mají neuvěřitelný potenciál pro konstrukci modelů výše spravedlivého důchodu ve veřejném mínění, což Markus Schrenker velmi ilustrativně demonstroval.

Své další pracovní výsledky představili někteří výzkumníci zapojení do projektu ISJP v Berlíně na zasedání sekce 2322 „Justice Issues in Comparative Perspective“ mezinárodní konference „Law and Society in the 21st Century“. Konferenci pořádali společně „Law and Society Association“ a Research Committee on Sociology of Law (ISA) v prostorách berlínské Humboldtovy univerzity ve dnech 25.–28. července 2007. Se zcela novým referátem v této sekci vystoupil Juan C. Castillo, který své analýzy obohatil o srovnání založené tentokrát na datech ze tří zemí – České republiky, Německa a Izraele. Také další referující obohatili své referáty o nová zjištění a hlubší analýzy. Na dalším zasedání pracovní skupiny mimo rámec konference, jejímž tématem byla kromě uvedené sekce většinou právníky zaměřená témata, byly dohodnuty další autorské mezinárodní

spolupráce. Arye Rattner nabídl spolupráci týkající se otázek spravedlnosti v oblasti práva, Jiří Šafr a Ivo Bayer budou patrně spolupracovat s Joschou Legewiem na tématu ideologií spravedlnosti, Petr Soukup se svým novým tématem: „Perceived and preferred income inequalities in the period from 1991 to 2006“ nabídl spolupráci jak Juanu C. Castillovi, tak i izraelskému a německému týmu. Lukáš Matuška bude pravděpodobně analyzovat data týkající se postojů k životnímu prostředí společně s izraelskými partnery, případně i spolu s Antalem Örkenym z Maďarska až budou k dispozici koncem roku i maďarská data, a Hynek Jeřábek spojí své síly s Jean-Yvem Gerlitzem při analýze dat o mezigenerační spolupráci a její podmíněnosti hodnotovými strukturami českých, německých, izraelských a chilských rodin.

Berlínská konference společnosti „Law and Society“ byla svým rozměrem podnikem daleko přesahujícím oblast sociologie. Se svými více než 2800 registrovanými účastníky nejen z Evropy, ale i z USA, Canady, Austrálie, Jihovýchodní Asie, Jižní Ameriky i Afriky patřila rozhodně k větším vědeckým setkáním. Konference probíhala v několika budovách Humboldtovy univerzity po dobu čtyř dnů s několika stovkami paralelně probíhajících zasedání nesčetných sekcí. V rámci této krátké zprávy nezbývá než zájemce o diskutovaná témata odkázat na webové stránky konference. Pro sociology bylo v rámci programu konference téma „social justice“ přesvědčivě tématem nejzajímavějším.

Lukáš Matuška, Hynek Jeřábek

Webové stránky konference:
http://www.lawandsociety.org/ann_mtg/am07/berlin_2007.htm.

Webové stránky projektu ISJP:
<http://www.isjp.de>.

Konference *Secularity and Religious Vitality/Sécularités et Vitalités Religieuses*
ISSR/SISR, Lipsko, 23.–27. července 2007

Pohlédneme-li do dat z mezinárodních srovnávacích výzkumů typu *European Value System Study* či *International Social Survey Project*, zjistíme, že pokud jde o náboženství (alespoň v jeho tradiční, církevní podobě), zaslouží si označení „nejsekularizovanější část Evropy“ území bývalé NDR. Proto lze říct, že situování 29. konference *Mezinárodní asociace pro sociologii náboženství* (ISSR) s názvem „Secularity and Religious Vitality/Sécularités et Vitalités Religieuses“ do prostor univerzity v Lipsku bylo více než příznačným. Fenomén sekularizace totiž představoval onu pomyslnou červenou nit, která se táhla průběhem celé konference – nehledě na vysokou míru pestrosti jednotlivých sekcí a příspěvků.

ISSR představuje jednu z nejvýznamnějších platform pro všechny, kdo se zabývají (nejen) sociologickým studiem náboženství. Organizace vzešla z půdy katolické univerzity v belgické Lovani a u jejího zrodu stál v roce 1948 profesor Jacques Leclercq. Jakožto *La Conférence Internationale de Sociologie Religieuse* (CISR) byla původně silně spjata s katolickým a frankofonním „milieu“, a tvořila tak základnu tehdejší *sociologie religieuse*. Zatímco první z charakteristik postupem času zcela ustoupila, druhá si stále uchovává svůj význam, což se projevuje mj. ve faktu, že vedle angličtiny představuje francouzština druhý oficiální jednací jazyk organizace i všech akcí jí pořádaných. Dvojazyčnost se rovněž vyznačovala i tato konference.

Pětidení maratón prezentací a diskusí byl díky úsilí organizačního výboru pod vedením Moniky Wohlrab-Sahr z domácí, lipské univerzity slavnostně zahájen v auditoriu Univerzitní nemocnice. Program naplánovaný pro další dny byl vskutku nabitý. Rozkládal se do 60 tematických sekcí, 10 volných sekcí v rámci „Miscellaneous Papers“, 4 pracovních skupin,

2 fór pro začínající výzkumníky a 5 sezení s výmluvným názvem „Author meets Critics“, kde byli autoři a autorky vybraných nových publikací z oblasti sociologie náboženství na živo konfrontováni s komentáři svých kritických čtenářů a čtenářek. V průběhu konference se rovněž odehrály dvě plenární schůze, jejichž témata byla následující: „New theoretical approaches to secularity and religious vitality“ a „Case studies of religious vitality and secularity around the world“. Přestože v Lipsku řada předních postav světové, ale i evropské sociologie náboženství, které jsou členy ISSR, chyběla (např. G. Davie, D. Hervieu-Léger, D. Martin či P. Heelas), obsahoval i tak seznam více než 300 zúčastněných řadu známých a etablovaných jmen.

Úvodní slova konference patřila německým hostitelům, kteří v rámci opening session nastolili otázku „sekularita versus náboženská vitalita“ na příkladu Německa. Monika Wohlrab-Sahr (Universität Leipzig) nabídla analýzu situace v bývalé NDR, v níž se pokusila prezentovat zde proběhlý proces sekularizace skrze konflikt ve třech dimenzích. Dle jejího názoru se sekularizace odvíjela od latentní konfrontace konkurujících si rámců, kdy jeden z nich vždy tvořilo náboženství. V prvním případě šlo o konflikt se sférou politiky v otázce členství a „stranické“ loajality. Druhý střet se týkal roviny interpretace, kde na jedné straně stál „staromódní“ náboženský výklad světa a na straně druhé „pokroková“ ateistická, vědecká perspektiva. Třetí pnutí se vztahovalo na oblast etiky, kde proti sobě stanuly hodnoty křesťanské a marxistické morálky. Christof Wolf (GESIS Mannheim) přišel se standardní analýzou kvantitativních empirických dat, která měla přinést odpověď na otázku vývoje religiozity v Německu v posledních 25 letech. Jeho závěr zněl jednoznačně: v Německu pokračuje proces sekularizace a privatizace náboženství a individualizované formy religiozity nejsou schopny „kompenzovat“ ztráty na straně tradiční, církevní religio-